

Overwin het kwade door het goede

Preek over 1 Samuël 24

Enige tijd geleden reden we met ons gezinnetje in de auto op de snelweg. Voor ons reed een auto met caravan en die wilde ik gaan inhalen. Eerst keek ik in de spiegel. In de verte zag ik een stipje, dus leek het me veilig genoeg en ik begon aan de inhaalmanoeuvre.

Maar plotseling zag ik felle lichtflitsen in mijn achteruitkijkspiegeltje. Het stipje van zonet was uitgegroeid tot twee fel knipperende koplampen van een snelle Volvo. Met een gigantische vaart kwam deze op ons afrijden. Maar naar rechts gaan kon niet meer: daar reed de auto met caravan die ik aan het inhalen was. Ik hief mijn rechterhand op met een kalmerend gebaar naar de snelheidsduivel: “Rustig aan, als ik ingehaald heb mag je er langs.” Maar de Volvorijder verloor nu helemaal zijn geduld en tikte driftig op zijn spiegeltje, alsof hij zeggen wilde: “Kijk in je achteruitkijkspiegel voordat je in gaat halen! Dan had je mij toch wel gezien?” En nog maar nauwelijks begon ik weer naar rechts te gaan of hij drukte zich er langs en schoot er weer vandoor, kwaad opzij kijkend bij het inhalen.

Op dat moment dacht ik: wat hoop ik dat jij over een paar minuten uit de bocht vliegt met je asociale gescheur! Wat zal ik lachen, als jij dan verkreukeld in de airbags ligt. Haastige spoed? Gebroken botten en bloed! Eigen schuld, dikke bult! En dan wil je zeker ook nog dat ik het alarmnummer bel? Je hebt het leven van heel wat mensen in gevaar gebracht, zoek het nu zelf maar uit!

Maar tegelijk met deze gedachte schaamde ik me ervoor. WWJD! What would Jesus do? Zou Jezus er ook bij gaan staan lachen? Of zou Jezus deze snelwegpiraat misschien wel ter plekke genezen? Wat denken jullie?

Wat voelde ik me slecht, toen ik hier over nadacht. Ik wilde eigenlijk kwaad met kwaad vergelden. Maar de Bijbel leert kwaad met goed te vergelden. Een mooi voorbeeld daarvan vinden we bij de grote voorvader van Jezus: David.

Lezen: 1 Samuël 24

Het was allemaal zo mooi begonnen. Saul, de eerste koning van Israël, was een toonbeeld van hoe het moest. Hij wist zijn plaats. Toen Samuël hem voor het eerst ontmoette en zei, dat Saul de belangrijkste man van het volk zou zijn, antwoordde Saul: *“Ben ik niet een Benjaminit, uit één van de kleinste stammen van Israël? En is mijn geslacht niet het geringste van alle geslachten van de stam Benjamin? Waarom spreekt gij dan zó tot mij?”* (1Sam.9:21)

Nadat Samuël Saul tot koning gezalfd had, schonk God hem een ander hart. (1Sam.10:9) Een nederig hart, want toen het hele volk bijeen kwam om te zien, wie de Here had uitgekozen als koning over Israël, verstopte Saul zich tussen de bagage. (1Sam.10:22) Zijn eerste daad als koning was het heldhaftig bevrijden van de stad Jabes. Hij gaf God daarvoor alle eer. (1Sam.11:13)

Maar hoe anders leren we Saul in ons verhaal van vandaag kennen! Het nederige hart is veranderd in een hart vol haat! David moet dood, daar was hij op gebrand. Tot tweemaal toe had hij David al eens een speer naar het hoofd gegooid. (1Sam. 18:11, 19:10) Ook Davids hartsvriend Jonathan had – toen hij voor zijn vriend opkwam – een speer naar zijn hoofd geslingerd gekregen. (1Sam.20:33)

Sauls leven werd volledig beheerst door zijn blinde woede: *“Dit is zeker,”* snauwde hij Jonathan toe, *“zolang de zoon van Isai op de aardbodem leeft, zullen noch jij, noch uw koningschap staande blijven. Nu dan, laat hem tot mij brengen, want hij is een kind des doods.”* (1Sam.20:31) Continu was David op de vlucht voor zijn eigen schoonvader. *“Alle dagen zocht Saul hem, maar God gaf hem niet in zijn macht.”* (1Sam.23:14) Telkens weer rukte Saul met een leger uit, als hij te horen kreeg waar David zich schuil hield. Nu ook weer: met drieduizend man tegen David en zijn zeshonderd man. (1Sam.23:13)

Na een vermoeiende tocht door de woestijn ging Saul een grot binnen. Niet om wat uit te rusten en te slapen, zoals veel kinderbijbels ons willen laten geloven. In het Hebreeuws staat er letterlijk: *Daar was een spelonk waar Saul binnenging om zijn voeten te bedekken.* Een wat vreemde uitdrukking. Maar stel je de grote gewaden voor, waar de oosterling zich in hult. Als je dan op je hurken gaat zitten, bedekt de mantel de voeten. Saul zat dus gehurkt en dan kun je vast wel raden, wat hij aan het doen was. Juist, hij zat gewoon te poepen... Wat een genante situatie! De trotse koning zat te poepen, gadeslagen door zeshonderd man publiek!

Tegelijk is ook duidelijk in welke gevaarlijke en hulpeloze positie Saul zich bevond. Zo gehurkt was het heel eenvoudig voor David om met één sprong een mes in zijn rug te steken. En een worp met een speer was helemaal simpel. Saul zat ongetwijfeld met zijn gezicht naar de ingang van de grot gekeerd; stel je voor dat een andere soldaat ook ‘zijn voeten even moest bedekken’. Nee, deze grot is ‘bezet’. Maar daardoor zat hij met zijn rug naar de vijand gekeerd, zonder dat hij dat wist. Voor de mannen van David was het dus zo klaar als een klontje: God geeft David zijn vijand op een presenteerblaadje. Je hoeft hem alleen nog maar te doden en je bent koning van Israël!

Maar David deed dat niet. Onbegrijpelijk toch! Hij sneed alleen maar een stukje van de mantel af, Daar kreeg hij haast nog spijt van ook: zijn hart sloeg hem, staat er letterlijk in vers 6. Daarmee wordt bedoeld, dat hij aangeklaagd werd door zijn geweten. Daarom hield hij zijn mannen tegen, zodat ze Saul niets aan konden doen.

Nadat Saul uit de spelonk was vertrokken, maakte David zich aan hem bekend. Je kunt je vast wel voorstellen hoe Saul als aan de grond genageld stond. Verbijsterd zag hij daar zijn grootste vijand staan, de man die hij al zo lang achtervolgde! En de woorden van David spraken duidelijke taal. Hij beseft hoe dicht hij op het randje van zijn graf had gestaan. Toch had David hem niet gedood.

Ineens begreep Saul hoe hier goed en kwaad recht tegenover elkaar staan. *Van goddelozen komt goddeloosheid,* maar van goede mensen komt goedheid. Saul hilde van spijt: *“Gij zijt rechtvaardiger dan ik, want jij hebt mij goed gedaan, terwijl ik u kwaad gedaan heb...”*

Bij David telt blijkbaar niet *“leven om leven, oog om oog, tand om tand, hand om hand, voet om voet.”* (Deut.19:21) maar *“hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen”* (Mat.5:44) en *“overwin het kwade door het goede.”* (Rom.12:21)

Toont David zich hier niet een echte voorvader van onze Here? Hij is als het ware een voorafschaduw van Jezus. We noemen dat ook wel een ‘type’. We zien in een type van Christus de kenmerken en het karakter van de Here Jezus terug. Bij David is dat in dit verhaal duidelijk het geval. We zullen dat op een paar punten eens nader gaan bekijken.

Allereerst valt op dat David en Jezus dezelfde achtergrond hebben. Beide zijn afkomstig uit Bethlehem. David was herder en werd koning, net zoals Jezus de Goede Herder is en ook Koning is geworden. (*Joh.10, Math.28:18*)

Van David wordt gezegd, dat hij een man naar Gods hart is (*1Sam.13:14*); van Jezus zegt God de Vader: *“Gij zijt mijn Zoon, de geliefde, in U heb Ik mijn welbehagen.”* (*Luc.3:22*)

David werd steeds verraden door zijn volksgenoten, hoewel hij toch altijd voor ze opkwam. (*1Sam.23, vgl. 25:16*) Zo werd ook Jezus door zijn eigen volk verraden, hoewel Hij hun Redder en Beschermers wilde zijn. Maar wat we kunnen leren uit dit verhaal gaat eigenlijk nog veel dieper dan deze dingen.

De Here Jezus leerde dat Gods manier anders is dan die van mensen. Bij mensen telt dat kwaad met kwaad vergolden moet worden. Geef jij mij een klap? Dan krijg je er net zo hard één terug. Kinderen leren dat al op het schoolplein. “Meester, Edwin schopt mij!” “Edwin, kom eens hier? Wat is er aan de hand, schop jij Mariska?” “Ja, maar zij begon! Zij sloeg mij eerst!” En ga zo maar door... Onze manier is die van geweld en vergelding. Dat vinden we blijkbaar eerlijk: jij slaat mij, dan sla ik jou. Maar is dat wel eerlijk? Dan telt toch het recht van de sterkste? Wie het hardst kan slaan, wint altijd!

Gods manier is duidelijk anders: niet Goliath won – hoewel hij de sterkste was – maar David. Gods manier is gebaseerd op rechtvaardigheid en goedheid, op liefde en genade. Goliath verloor omdat hij God had beledigd. David won, omdat hij op die goede God vertrouwde. Het had niets meer te maken met het recht van de sterkste. Bij God telt blijkbaar het recht van de zwakste. Daarom wilde God ook zelf wel de minste zijn: Hij werd mens.

Paulus schreef over die vernedering: *“Laat die gezindheid bij u zijn, welke ook in Christus Jezus was, die, in de gestalte Gods zijnde, het Gode gelijk zijn niet als een roof heeft geacht, maar Zichzelf ontledigd heeft, en de gestalte van een dienstknecht heeft aangenomen, en aan de mensen gelijk geworden is. En in zijn uiterlijk als een mens bevonden, heeft Hij Zich vernederd en is gehoorzaam geworden tot de dood, ja, tot de dood des kruises.”* (*Filip.2:5-8*)

Onze manier is die van *geweld en overheersing*, Gods manier spreekt meer van *liefde en genegenheid*. En dat werkt! Kijk maar eens hoe Saul reageerde. Hij had toch niet meer verder hoeven zoeken? Zijn vijand gaf zich als het ware zomaar over. Hij had gemakkelijk die drieduizend soldaten op David en zijn zeshonderd man kunnen afsturen. Hij had het met geweld best gered. Maar hij laat David gaan en Saul gaat naar huis... Liefde is sterker dan haat. David overwon het kwade door het goede.

David had overigens alle reden om Saul te doden. Hoeveel onrecht had Saul hem niet aangedaan! Sauls rijkdom en macht was toch grotendeels aan Davids inzet te danken. David kalmeerde hem met rustige harpmuziek, als hij door een boze geest geplaagd werd. Door David was Goliath gedood, door David werden tienduizenden vijanden verslagen. Desondanks hield Saul zich niet aan zijn beloften: zijn oudste dochter Merab werd niet aan David gegeven, zoals beloofd, maar aan een ander. (*1Sam.18:17,19*) Tot tweemaal toe had Saul hem aan zijn speer willen rijgen. Steeds opnieuw wilde Saul David laten doden. (*o.a. 1Sam.18:17, 25; 19:1, 11, 15; 20:31, 33; 23:7vv*) Nee, David had redenen genoeg om Saul te doden nu hij de kans kreeg.

David laat hier overduidelijk zien wat het woord ‘genade’ betekent: onverdiende goedheid, welwillendheid en trouw. Hierin zien we toch het beeld van de Here Jezus: *“Gij kent immers de genade van onze Here Jezus Christus, dat Hij om uwentwil arm is geworden, terwijl Hij rijk was, opdat gij door zijn armoede rijk zoudt worden.”* (2Cor.8:9)

Zoals David er alles voor over had – zelfs zijn leven – om Saul voorspoedig te maken, zo gaf Jezus ook zijn hemelse rijkdom op om ons te helpen. Ondanks alle goede dingen die Hij deed, hebben de mensen steeds opnieuw geprobeerd Jezus te doden. Maar toen ze Hem sloegen, sloeg Hij niet terug; toen ze Hem in het gezicht spuwden, spuugde Hij niet terug. Petrus was de apostel die zijn Heer met geweld wilde verdedigen, het kwaad van de gevangenneming wilde hij met kwaad vergelden: hij trok het zwaard en sloeg Malchus een oor af. (Joh.18:10) Deze Petrus schreef later over zijn Heer *“die, als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed, niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt.”* (1Petr.2:23) Ja, Jezus gaf het oordeel over zijn oneerlijke behandeling over aan God. David deed dat ook, zie vers 13 (en 16): *“De Here moge recht spreken tussen mij en u, de Here moge mij aan u wreken, mijn hand echter zal niet tegen u zijn.”*

David doodde Saul dus niet, maar was genadig, hoewel hij redenen genoeg had om Saul om te brengen. Dat is een mooie afspiegeling van de genade die God met de wereld heeft. Hij heeft meer dan genoeg redenen om de mensheid te vernietigen, maar Hij doet het niet. In plaats van de dood ontvang je door het geloof in Jezus het eeuwige leven: *“Want het loon, dat de zonde geeft, is de dood, maar de genade, die God schenkt, is het eeuwige leven in Christus Jezus, onze Here.”* (Rom.6:23)

Als David een type van Christus is, van wie is Saul dan een type? Je kunt denk ik wel zeggen, dat Saul een type is van de mens zonder God. Saul was zo goed begonnen, als een koning die wist dat hij eigenlijk ónderkoning was: koning onder God. Zo was het eigenlijk in het paradijs ook: de mens was onderkoning over Gods schepping. We staken met kop en schouders boven de andere schepselen uit, zoals Saul ook *“een hoofd boven al het volk uitstak.”* (1Sam.10:23) Psalm 8 bezingt de mens als onderkoning: *“Wat is de mens, dat Gij zijner gedenkt, en het mensenkind, dat Gij naar hem omziet? Toch hebt Gij hem bijna goddelijk gemaakt, en hem met heerlijkheid en luister gekroond. Gij doet hem heersen over de werken uwer handen, alles hebt Gij onder zijn voeten gelegd...”*

Het was zo goed begonnen, maar al snel bleek dat de mens in opstand kwam tegen God en zélf de hoogste koning wilde zijn. We werden trots en gingen onze eigen gang.

Saul deed ook liever zijn eigen zin: hij wachtte niet op Samuël en offerde zelf (1Sam.13); hij liet koning Agag van Amelek in leven en nam een grote buit mee – tegen Gods uitdrukkelijke opdracht in! (1Sam.15) Toen Samuël hem daarop aansprak, antwoordde hij ook nog eigenwijs, dat hij het allemaal goed bedoeld had. Zo gaan wij mensen ook liever onze eigen gang en doen wat goed is in eigen ogen, zonder te luisteren naar Gods opdracht.

Later werd het Saul duidelijk, dat God hem verworpen had en dat God een nieuwe koning had uitgekozen, namelijk David. Hij erkende dat zelfs in vers 21: *“Nu dan, zie, ik weet, dat gij zeker koning zult worden en dat het koningschap over Israël in uw hand bestendig zal zijn.”* Toch probeerde hij tegen beter weten in Gods gezalfde te doden.

Twee hoofdstukken verderop lezen we al weer dat Saul David achterna zit! Over eigenwijs gesproken, hij zou toch beter moeten weten... Wat zijn dan trouwens die berouwvolle woorden waard?

Ach, kijk maar naar ons mensen! Hoe vaak gaan we niet onze eigen gang, terwijl we weten dat God een andere weg wijst? Tegen beter weten in, totdat we in de problemen komen. De hele wereldgeschiedenis door gaat dat al zo.

Saul zat daar in die spelonk als het ware aan het randje van zijn graf. Eén messteek en het was voorbij. Toch spaarde David hem, onverdiend. Zo is het ook met de mensheid gesteld: we staan aan het randje van de afgrond, we zijn ten dode opgeschreven. Door de zonde hebben we de dood meer dan verdiend. Maar gelukkig, God is genadig! Hij heeft ons goed gedaan, terwijl we kwaad gedaan hebben... Jezus is daar het levende bewijs van! In plaats van de dood, wil Hij ons eeuwig leven geven. Aanvaard je dat niet? Dan kies je zélf voor de dood. Dan stort je jezelf als het ware in je eigen zwaard. Zo bracht Saul zichzelf uiteindelijk ook om het leven. (*1Sam.31:4*)

Dit verhaal is dus een ernstige waarschuwing. Weet wat je doet, als je zonder God wilt leven! De dood ligt dan op de loer. Ook mensen die Jezus als hun Redder hebben aanvaard, krijgen met dit verhaal een spiegel voorgehouden: herken je jezelf in Saul: eigenwijs, trots? Hoe vaak ga je tegen beter weten in je eigen gang? En hoe echt is jouw berouw als je gezondigd hebt?

Maar aan de andere kant is het een bemoedigend verhaal: De Here is een genadig en geduldig God, Hij is rechtvaardiger dan wij, want Hij vergeldt kwaad met goed voor wie op Jezus wil vertrouwen.

Wat is David een mooi voorbeeld van Gods manier om liefde aan ons mensen te tonen. En zoals het spreekwoord zegt: goed voorbeeld doet goed volgen. Daarom wil ik zijn als David en Jezus. Terugdenkend aan mijn ervaring met de racende Volvorijder lees ik met schaamte wat Paulus zegt in Romeinen 12:17-21: *“Vergeldt niemand kwaad met kwaad; hebt het goede voor met alle mensen. Houdt zo mogelijk, voor zover het van u afhangt, vrede met alle mensen. Wreekt uzelf niet, geliefden, maar laat plaats voor de toorn, want er staat geschreven: Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden, spreekt de Here. Maar, indien uw vijand honger heeft, geef hem te eten; indien hij dorst heeft, geef hem te drinken, want zo zult gij vurige kolen op zijn hoofd hopen. Laat u niet overwinnen door het kwade, maar overwin het kwade door het goede.”* (vgl. *1Petr.3:9*)

Amen

14 juli 2002